پژوهش در حیطه کودکان استثنایی/ سال سوم ، شماره ۲/ تابستان ۱۳۸۲/۱۷۶-۱۶۱
Research on Exceptional Children,SUMMer 2003, Vol.8, No2,161-176

رابطه بین زبان دریافتی‌و زبان بیانی در کودکان مبتلا به نشانگان‌داون

شیوا ابراهیمیان* ، دکتررضانیلی‌پور** ، فریبا یادگاری***

(دریافت: ۸۲/۲/۲۴ تجدید نظر: ۸۲/۴/۲۶ پذیرش: ۸۲/۵/۲۶)

چکیده

این پژوهش با هدف تعیین میزان ارتباط بین زبان بیانی وزبان دریافتی درکودکان مبتلا به نشانگان‌داون با سن عقلی ۵-۴ سال انجام شده است. در این تحقیق ابتدا با انجام تست غیرکلامی لایتر ،کودکان نشانگان‌داون با سن عقلی ۵-۴ سال از میان دانش‌آموزان مبتلا به نشانگان‌داون مقاطع پیش دبستانی کلاس اول مدارس استثنایی پنج ناحیه آموزش و پرورش شهر اصفهان انتخاب شدند. سپس با انجام آزمون‌های غربالی شنوایی و آپراکسی ۱۸ نفر از میان گروه مذکور انتخاب شدند و با توجه به محدود بودن تعداد جامعه، از تمام آنها آزمون زبان به عمل آمد و روش نمونه‌گیری خاصی اعمال نشد. برای انجام این پژوهش از آزمون رشد زبان که تنها آزمون زبانی است که درزبان فارسی هنجار شده است، استفاده شد و تنها چهار خرده‌آزمون درک واژگان، درک دستوری، واژگان شفاهی و تکمیل دستوری این آزمون روی هر کدام از نمونه‌ها اجرا شد و مشاهدات آزمونگر نیز ثبت گردید و در نهایت یافته‌های حاصل از پژوهش با استفاده از نرم‌افزار spss و با آزمون‌های آماری t زوجی و آزمون همبستگی و شاخص‌های آمار توصیفی مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفت. نتایج که بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون با سن عقلی ۵-۴ سال اختلاف معناداری وجود دارد و این دو متغیر همبستگی پایینی ($P = ۰/۵۵$) را با هم نشان دادند.

واژه‌های کلیدی: *زبان بیانی، زبان دریافتی، نشانگان‌داون*

* کارشناس ارشد گفتار درمانیEmail:Sebrahimian2001@yahoo.com

** دکترای زبان شناسی

*** کارشناس ارشدکودکان استثنایی

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

کنترل است. همچنین پیدایش عبارات چند کلمه‌ای هم در شرایط سنین عقلی برابر، شبیه به گروه کنترل است (چپمن، ۲۰۰۰، ص ۳۵۰-۳۴۰).

اما از آن به بعد میانگین طول گفته بدست آمده از نمونه‌های گفتار آزاد، درکودکان نشانگان‌داون آهسته‌تر افزایش می‌یابد، علیرغم اینکه در۳/۵-۱ سالگی افزایش میانگین طول گفته با افزایش سن تقویمی ارتباط دارد. مهارت‌های درک واژگان و درک نحو درگروه نشانگان با گروه همسن عقلی متفاوت نیست، اگر چه بزرگسالان نشانگان‌داون درک واژگانی پیشرفته‌تری را در مقایسه باگروه همسن عقلی نشان می‌دهند (چپمن، ۲۰۰۰، ص ۳۵۰-۳۴۰).

در کارهای بالینی نیز با بیمارانی مبتلا به نشانگان‌داون ملاحظه می‌کنیم که علیرغم توانایی‌های بالایی که در زبان دریافتی دارند، ضعف شدیدی را در زبان بیانی نشان می‌دهندکه با توجه به میزان همبستگی بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون، درمانگر بایستی مشخص کند که این فاصله بین درک و بیان، پیامد نارسایی ذهنی و نشانگان‌داون بیمار می‌باشد یا اینکه در اثر عوامل دیگری ایجاد شده است و با تعیین میزان این همبستگی از طرفی دانش ما در بارهٔ اکتساب زبان در کودکان نشانگان‌داون افزایش می‌یابد و از طرف دیگر به ارزیابی و درمان دقیق‌تر اختلالات گفتار و زبان این بیماران کمک می‌شود.

پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان همبستگی بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان مبتلا به نشانگان‌داون با سن عقلی ۵- ۴ سال انجام شده است و در این تحقیق فرضیه عبارت است از:

بین زبان دریافتی وزبان بیانی کودکان نشانگان‌داون با سن عقلی ۵- ۴ سال همبستگی وجود دارد.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

این مطالعه به صورت همبستگی شده است. دراین تحقیق ابتدا با نظر مشاور روانشناس و با استفاده از آزمون غیرکلامی‌لایترکودکان مبتلا به نشانگان‌داون که سن عقلی۵- ۴ سال دارند، از بین‌کلاس‌های آمادگی و اول مدارس‌استثنایی ۵ ناحیه آموزش

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

وپرورش شهر اصفهان انتخاب شدند. سپس از همه آنها آزمون غربالگری شنوایی (آزمون بالینی نجوا) وغربالگری آپراکسی گفتار به عمل آمد.

سپس از افرادی که مشکلات شنوایی و آپراکسی نداشتند، چهار خرده‌آزمون از آزمون رشد زبان[۴] گرفته شد.

ابزار پژوهش

آزمون رشد زبان (نیوکامر وهامیل) یکی از معتبربرترین و جامع‌ترین آزمون‌ها در زمینه ارزیابی رشد زبان کودکان انگلیسی زبان است که توسط پژوهشکده کودکان استثنایی (حسن زاده و مینایی ۱۳۷۹) هنجاریابی شده است.

در تحقیق حاضر برای محاسبه امتیاز زبان دریافتی و زبان بیانی ۴ خرده آزمون اصلی این‌آزمون اجرا شده است. این خرده آزمون‌ها عبارتند از : خرده آزمون واژگان تصویری[۵] خرده آزمون درک دستوری[۶] ، خرده آزمون واژگان شفاهی[۷] و خرده آزمون تکمیل دستوری[۸] .

خرده آزمون واژگان تصویری: این خرده معنا شناختی شامل ۲۰ گویه است و میزان درک کودک را از معانی مرتبط کلمات فارسی اندازه‌گیری می‌کند. لازم نیست کودک به صورت شفاهی پاسخ دهد، او تنها بایستی به یکی از چهار تصویر مقابل خود که معنی کلمه گفته شده توسط آزمونگر را بهتر نشان می‌دهد، اشاره کند. مثلا اگر آزمونگر کلمه «بچه» را بگوید کودک بایستی از میان تصاویر سگ، کتاب. بچه و توپ، تصویری را که با این کلمه بیشترین ارتباط را دارد انتخاب کند.

خرده آزمون درک دستوری: این خرده آزمون نحوی، ۲۵ گویه دارد و توانایی کودک را در درک و فهم معنای جملات می‌سنجد. اگر چه اهمیت معناشناسی را در یک تکلیف درک جمله نمی‌توان نادیده گرفت، اما در این خرده آزمون تاکید اصلی بر جنبه‌های نحوی جمله می‌باشد. در این تکلیف هیچ نوع بیان کلامی لازم نیست. بلکه کودک بایستی از میان سه تصویر، تصویری را انتخاب کند که جمله بیان شده توسط آزمونگر را دقیق‌تر نشان می‌دهد. در این جا نحو مورد نظر است و به همین دلیل تصاویر به گونه‌ای تهیه شده‌اند که محتوای آنها نسبتاً ثابت باشد. در دو خرده آزمون فوق تصاویر به ترتیب ارائه می‌شود و در صورت دریافت پاسخ صحیح، آزمونگر نمره یک و

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

برای پاسخ نامناسب و یا عدم پاسخ نمره صفر را منظور می‌نماید. اگر کودک در ۵ سوال متوالی امتیازی بدست نیاورد اجرای آزمون متوقف می‌شود. خرده آزمون واژگان شفاهی: این خرده آزمون ۲۸ گویه دارد و به اندازه‌گیری توانایی کودک در ارائه تعاریف شفاهی از کلمات رایج فارسی مانند «پرنده»یا «قلعه» که توسط آزمونگر بیان می‌شوند، می‌پردازد. در این جا هیچگونه علائم تصویری برای کمک به عملیات رمزگشایی وجود ندارد.

جزئی‌ترین و صحیح‌ترین پاسخ یک امتیاز دارد. با این وجود، دو پاسخ توصیفی با صحت کمتر و یا بیش از دو پاسخ برای یک گویه نیز ممکن است یک امتیاز بگیرند و پس از ۵ شکست متوالی اجرای آزمون متوقف می‌شود.

خرده آزمون تکمیل دستوری: این خرده ازمون نحوی، ۲۸ گویه دارد و به سنجش توانایی کودک در شناخت، فهم و به کارگیری تکواژهای رایج زبان فارسی می‌پردازد. در اینجا تاکید ویژه‌ای بر آگاهی کودکان از صورت‌های صرفی وجود دارد. در این روش کامل کردنی، آزمونگر جملات ناتمام را می‌خواند و کودک بایستی تکواژ حذف شده را ارائه کند. اگر چه این خرده آزمون برای اندازه‌گیری توانایی صحبت کردن در نظر گرفته شده است، اما مهارت‌های گوش کردن و سازماندهی را نیز اندازه‌گیری می‌کند. چرا که پاسخ‌دهی کودکان، عمدتاً به توانایی آنها در رمزگشایی جملات ارائه شده در این خرده‌آزمون بستگی دارد. گویه‌های به کار رفته در این خرده آزمون مستلزم آگاهی از نشانه‌های جمع، ضمایر، زمان افعال، صفت تفضیلی و عالی و غیره هستند. در اجرای آزمون هر جمله عیناً باید همانگونه که نوشته شده است، به طور واضح بیان شود. تکیه و نواخت طبیعی جمله در هنگام بیان آن باید حفظ شود. هر پاسخ صحیح با یک و هر پاسخ نادرست با صفر نمره گذاری می‌شود و پس از ۵ پاسخ متوالی اجرای‌آزمون متوقف می‌شود. پس از اینکه نمره خام هر آزمودنی برای هر ۴ خرده آزمون بدست آمد، نمرات خام هر ۴ خرده آزمون در دو سطح سنی(۴ تا ۴/۵ سال و۴/۶ تا ۵ سال) با میانگین ۱۰ و انحراف استاندارد۳ به یک نمره‌استاندارد تبدیل می‌شود و سپس از مجموع نمرات استاندارد، خرده‌آزمون‌های واژگان تصویری و درک دستوری‌امتیاز زبان دریافتی کودک محاسبه می‌شود و از مجموع نمرات استاندارد خرده آزمون‌های واژگان شفاهی و تکمیل دستوری، امتیاز زبان بیانی کودک محاسبه می‌شود و در نهایت این دو نمرهٔ زبان

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

دریافتی و زبان بیانی با میانگین۱۰۰ و انحراف معیار ۱۵به دو نمره استاندارد دیگر تبدیل می‌شود.

در واقع بهره‌های مرکب نمراتی هستند که بر اساس ترکیبات مختلف خرده‌آزمون‌ها محاسبه می‌شوند. این بهره‌ها سودمندند، زیرا امکان ارزیابی توانایی فرد در سازه‌های گنجانده شده در آزمون را در اختیار آزمونگر قرارمی‌دهند، به این معنی که آزمونگر می‌تواند علاوه بر ارزیابی عملکرد فرد در خرده آزمون خاص، توانایی او را در ارتباط با نظام‌ها، ویژگی‌ها و زبان کلی ارزیابی کند.

جدول ۱- اعتبار و روایی خرده آزمون‌های تست رشد زبان (اقتباس از حسن زاده و مینایی ۱۳۷۹)

شاخص‌ها	ضریب اعتبار خرده‌آزمون‌ها و ترکیب‌ها در عقب‌ماندگی ذهنی	روایی خرده آزمون‌ها و ترکیب‌ها
واژگان تصویری	۰/۸۴	۰/۷۸
واژگان شفاهی	۰/۸۶	۰/۸۵
درک دستوری	۰/۸۷	۰/۸۲
تکمیل دستوری	۰/۸۵	۰/۸۵
گوش کردن	۰/۸۲	۰/۸۸
صحبت کردن	۰/۹۳	۰/۸۵

یافته‌ها

به طور کلی نتایج این تحقیق در سه بخش ارائه می‌شود:

الف: نتایج مقایسه درک واژگانی با درک دستوری: مقایسه درک واژگانی با درک دستوری در کودکان نشانگان‌داون ۴/۵- ۴ سال عقلی نشان داد که این کودکان درک واژگانی بهتری نسبت به درک دستوری دارند و مقایسه میانگین درک دستوری نشان داد که بین این دو میانگین تفاوت معناداری وجود دارد (p =۰/۰۰۷) و دو متغیر درک

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

واژگانی و درک دستوری در کودکان نشانگان‌داون ۴/۵-۴ سال با هم همبستگی ندارند (r =۰/۵۷ , P =۰/۱۷).

جدول ۲- مقایسه درک واژگانی ودرک دستوری کودکان نشانگان‌داون۴/۵- ۴ سال عقلی

شاخص‌های آماری نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف‌معیار	نوع آزمون	P	ضریب‌همبستگی
درک واژگانی	۷	۸/۷۵	۳/۰۲	t زوجی ۹	۰/۰۰۷	r =۰/۵۷ P =۰/۱۷
درک دستوری	۷	۵	۲/۳۸			

به منظور مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی درک واژگانی با درک دستوری درکودکان نشانگان‌داون ۵-۴/۵ سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون (P =۰/۶۶) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات درک واژگانی ودرک دستوری در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود ندارد و نیز با توجه به ضریب همبستگی r = ۰/۳۸ و (p=۰/۲۳) می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر درک واژگانی ودرک دستوری با هم همبستگی ندارند.

جدول ۳- مقایسه درک واژگانی ودرک دستوری کودکان نشانگان‌داون ۵- ۴/ ۵ سال عقلی

شاخص‌های آماری نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف‌معیار	نوع آزمون	P	ضریب‌همبستگی
درک واژگانی	۱۱	۵/۸۱	۱/۶	t زوج	۰/۶۶	r = ۰/۳۸ P =۰/۲۳
درک دستوری	۱۱	۶/۳۶	۳/۱			

برای مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی درک واژگانی با درک دستوری درکودکان نشانگان‌داون ۵- ۴سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید.نتایج آزمون (P =۰/۲۴) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات درک واژگانی و درک دستوری در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود ندارد ونیز با توجه به ضریب همبستگی(r =۰/۰۹) و

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

(P=۰/۷۱) می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر درک واژگانی ودرک دستوری با هم همبستگی ندارند.

جدول ۴-مقایسه درک واژگانی ودرک دستوری کودکان نشانگان‌داون ۵ –۴سال عقلی

شاخص‌های آماری / نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف‌معیار	نوع آزمون	P	ضریب همبستگی
درک واژگانی	۱۸	۷	۲/۶۵	t زوجی	۰/۲۴	r =۰/۰۹ P =۰/۷۱
درک دستوری	۱۸	۵/۸۳	۲/۸۵			

ب- نتایج مقایسه بیان واژگانی با تکمیل دستوری: برای مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی بیان واژگانی با تکمیل دستوری در کودکان نشانگان‌داون ۵ /۴-۴ سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون (p =۰/۰۳) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات بیان واژگانی و تکمیل دستوری در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود دارد و نیز با توجه به ضریب همبستگی (r =۰/۰۷۹) و (P =۰/۸۶) می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر بیان واژگانی وتکمیل دستوری با هم همبستگی ندارند.

جدول ۵- مقایسه بیان واژگانی و تکمیل دستوری‌کودکان نشانگان‌داون ۴/۵-۴ سال عقلی

شاخص‌های آماری‌نوع‌متغیر	تعداد	میانگین	انحراف‌معیار	نوع آزمون	P	ضریب‌همبستگی
بیان واژگانی	۷	۶/۵۷	۱/۶۱	t زوجی	۰/۰۳	r =۰/۰۷۹ P =۰/۸۶
تکمیل دستوری	۷	۴/۱۴	۱/۸۶			

مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی بیان واژگانی با تکمیل دستوری در کودکان نشانگان‌داون ۵ – ۵ /۴ سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون (p =۰/۰۹) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات بیان واژگانی و تکمیل دستوری در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود ندارد و نیز با توجه به ضریب همبستگی

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

(r =۰/۵۵) و(p =۰/۰۷) می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر بیان واژگانی و تکمیل دستوری با هم همبستگی ندارند.

جدول ۶- مقایسه نمرات استاندارد بیان واژگانی و تکمیل دستوری کودکان نشانگان‌داون ۵-۴/۵ سال عقلی

شاخص‌های آماری / نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	نوع آزمون	P	ضریب همبستگی
بیان‌واژگانی	۱۱	۶/۲۷	۱/۹۵	t زوج	۰/۰۹	r =۰/۰۵۵ p =۰/۰۷
تکمیل دستوری	۱۱	۴/۳۶	۱/۲۸			

برای مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی بیان واژگانی با تکمیل دستوری در کودکان نشانگان‌داون ۵-۴ سال عقلی از آزمون زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون (P =۰/۰۰۶) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات بیان واژگانی و تکمیل دستوری در این گروه سنی اختلاف معناداری وجود دارد و نیز با توجه به ضریب همبستگی r =۰/۴۱ و P =۰/۰۸ می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر بیان واژگانی و تکمیل دستوری با هم همبستگی ندارند.

جدول ۷- مقایسه نمرات استانداردبیان واژگانی و تکمیل دستوری کودکان نشانگان‌داون ۵-۴ سال عقلی

شاخص‌های آماری/نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف‌معیار	نوع‌آزمون	P	ضریب همبستگی
بیان واژگانی	۱۸	۵/۱۶	۲/۱۲	t زوجی	۰/۰۰۶	r =۰/۴۱ p =۰/۰۸
تکمیل دستوری	۱۸	۳/۶۶	۱/۵۳			

ج- نتایج مقایسه زبان دریافتی و زبان بیانی: مقایسه میانگین نمرات استاندارد برای توانایی زبان دریافتی با زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۵-۴/۵ سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون(P =۰/۱۳) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات زبان دریافتی و زبان بیانی در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود ندارد و نیز با توجه به ضریب همبستگی r =۰/۵۶ و (P =۰/۱۸)می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر زبان دریافتی و زبان بیانی با هم همبستگی ندارند.

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

جدول۸- مقایسه زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۴/۵ -۴ سال عقلی

شاخص‌های آماری / نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	نوع آزمون	p	ضریب همبستگی
زبان دریافتی	۷	۸۲/۷۱	۱۵/۱۷	t زوجی	۰/۱۳	r =۰/۵۶ p =۰/۱۸
زبان بیانی	۷	۷۴/۵۷	۷/۲۵			

به منظور مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی زبان دریافتی با زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۵-۴/۵ سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون (p=۰/۰۰۱) نشان داد که بین میانگین نمرات زبان دریافتی وزبان بیانی در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود دارد و نیز با توجه به ضریب همبستگی r=۰/۳۸ و (p=۰/۲۴) می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر زبان دریافتی و زبان بیانی با هم همبستگی ندارند.

جدول۹- مقایسه زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۴/۵ -۴ سال عقلی

شاخص‌های آماری / نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	نوع آزمون	p	ضریب همبستگی
زبان دریافتی	۱۱	۷۸/۴۵	۹/۱۲	t زوجی	۰/۰۰۱	r=۰/۳۸ p=۰/۲۴
زبان بیانی	۱۱	۶۴/۰۹	۹/۱۵			

برای مقایسه میانگین نمرات استاندارد توانایی زبان دریافتی با زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۵-۴ سال عقلی از آزمون t زوجی استفاده گردید. نتایج آزمون (p=۰/۰۰۱) نشان داد که بین میانگین‌های نمرات زبان دریافتی وزبان بیانی در این گروه سنی اختلاف معنا داری وجود دارد ونیز با توجه به ضریب همبستگی r=۰/۴۶ و(p=۰/۰۵۵) می‌توان نتیجه گرفت که دو متغیر زبان دریافتی وزبان بیانی با هم همبستگی پایینی دارند.

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

جدول ۱۰- مقایسه زبان دریافتی وزبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۵-۴ سال عقلی

شاخص‌های آماری / نوع متغیر	تعداد	میانگین	انحراف‌معیار	نوع آزمون	p	ضرایب‌همبستگی
زبان دریافتی	۱۸	۸۰/۱۱	۱۱/۶۱	t زوجی	۰/۰۰۱	r=۰/۴۶ p=۰/۰۵۵
زبان بیانی	۱۸	۶۸/۱۶	۹/۷			

بحث ونتیجه گیری

بطور کلی با بررسی یافته‌های بدست آمده از این پژوهش می‌توان گفت که درک واژگانی در مقایسه با درک دستوری نمرات بالاتری را داشته است (کودکان نشانگان‌داون ۴/۵-۴ و ۵-۴ سال عقلی) و در کودکان ۵- ۴/۵ سال عقلی تفاوت آماری معناداری بین درک واژگانی و درک دستوری مشاهده نشد. در مقایسه بیان واژگانی با تکمیل دستوری نیز نتایج نشانگر آنست که در سه دامنه سنی ۴/۵ –۴ و ۵- ۵ /۴ و۵-۴ سال عقلی بیان واژگانی بهتر از تکمیل دستوری می‌باشد ودر مقایسه زبان بیانی با زبان دریافتی کودکان نشانگان‌داون، نتایج نشان داد که زبان دریافتی این کودکان وضعیت بهتری دارد که این تفاوت سطح بین زبان دریافتی و زبان بیانی در کودکان نشانگان‌داون ۵- ۴/۵ و ۵-۴ سال عقلی معنا دار است و بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۴/۵ –۴ و ۵- ۴/۵ سال عقلی همبستگی وجود ندارد و درکودکان نشانگان‌داون ۵-۴ سال عقلی همبستگی پایینی مشاهده شد.

در کودکان نشانگان‌داون تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر این کودکان در زبان بیانی نسبت به فهم گفتار و زبان مشکلات بیشتری دارند، یعنی معمولاً مهارت‌های زبان دریافتی نسبت به زبان بیانی پیشرفته‌تر است (کومین ۱۹۹۸، لیتون ۲۰۰۱، میلر ۱۹۹۵ ، چپمن ۱۹۹۸، ۲۰۰۰ و ۱۹۹۵) و به همین صورت نتایج تحقیقات حاضر نشان داد که زبان دریافتی بهتر از زبان بیانی است. که این تفاوت در گروه سنی ۴/۵ –۴ سال‌معنا دار نبود. احتمالاً بدین علت است که کودکان کمی در این‌گروه سنی‌قرار داشتند(n=۷) و به همین دلیل نتایج معنا داری بدست نیامده است.

اختلاف بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون ۵-۴/۵ سال عقلی و چهار تا پنج سال عقلی از نظر آماری معنادار بود.

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

تحقیقات پیشین (چپمن ۲۰۰۰) حاکی از آنست که عوامل پیش بینی کننده توانایی‌های زبان بیانی در کودکان نشانگان‌داون عبارتند از : وضعیت شنوایی، سن عقلی غیرکلامی و درک.در تحقیق حاضر ما با غربال کردن کودکان نشانگان‌داونی که مشکلات شنوایی و آپراکسی گفتار نداشتند سعی کردیم که با تهیه یک نمونه خالص، اثر خالص‌تر درک را بر بیان این کودکان بررسی کنیم و نیز با توجه به اینکه تحقیقات قبلی (اسمیت، ساچز، ۱۹۹۰، به نقل از کاریزنوئی ۱۳۸۰) نشان می‌دهد که حداقل ۶ ماه افزایش سن با افزایش معنادار درک توام است. در این تحقیق نیز تفاوت بین زبان دریافتی و زبان بیانی را در دو گروه سنی ۴/۵ – ۴ سال عقلی و ۵-۴/۶ سال عقلی در نظر گرفتیم تا تفاوت‌هایی که در اثر افزایش سن عقلی در توانایی‌های درکی کودکان ایجاد می‌شود، بر نتایج اثر نگذارد.

با توجه به این یافته‌ها اکنون این سوال مطرح می‌شود که آیا میان زبان دریافتی و زبان بیانی همبستگی وجود دارد یا خیر. در این تحقیق با انجام آزمون همبستگی صفات، رابطه معنادار بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان ۴/۵ –۴ سال‌عقلی بدست نیامد، اما بین زبان دریافتی و زبان بیانی کودکان نشانگان‌داون چهار تا پنج سال عقلی همبستگی‌پایینی وجودداشت. تحقیقات مارسل‌وهمکارانش(۱۹۹۳ به نقل‌ازچپمن۱۹۹۵) نشان‌دادکه درک ساختارهای نحوی‌کودکان‌نشانگان‌داون‌دربزرگسالی(۲۰-۱۲ سال) نسبت به شناخت غیرکلامی، تأخیرهایی را نشان می‌دهد و نیز تحقیقات چپمن (۱۹۹۳ به نقل از چپمن ۱۹۹۵) نشان داد که در عین حال درک واژگانی آنها در بزرگسالی نسبت به شناخت غیرکلامی آنها پیشرفته‌تر می‌شود و به طور خلاصه در بزرگسالی توانایی در درک واژگان و نقائصی در درک دستور بروز می‌کند.

در تحقیق حاضر هم در هر سه گروه سنی مورد مطالعه درک واژگانی بهتر از درک دستوری بود که این تفاوت در کودکان نشانگان‌داون ۴/۵-۴ سال عقلی از نظر آماری معنادار بود.

اگر چه کودکان نشانگان‌داون دارای ویژگی‌های مشترک جسمانی، ذهنی و زبانی می‌باشند، اما باید توجه داشت که تفاوت‌های درون گروهی قابل ملاحظه‌ای در توانمندی‌های مختلف و بویژه در توانمندی‌های زبانی آنان مشاهده می‌شود. با توجه به این مسئله به نظر می‌رسد که از یک سو بایستی ارزیابی دقیق و مناسبی از عملکرد

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

زبانی هر کودک به عمل آورد و از سوی دیگر با انجام تحقیقات دقیق‌تر و جزئی‌تر روی این کودکان هنجارهای مربوط به جمعیت نشانگان‌داون را بدست آورد تا در برنامه ریزی درمان بتوان تعیین کرد که چه بخشی از اختلال زبانی، ویژگی نشانگان‌داون بیمار است واحتمالا پاسخ کمتری به درمان می‌دهد و چه بخشی از اختلال به مشکلات خاص هر بیمار (مثل کم شنوایی و...) مربوط می‌شود و به این ترتیب بهتر بتوان اولویت‌های درمانی را مشخص کرد.

با توجه به اینکه چپمن (۲۰۰۰) معتقد است درک زبان عامل پیش بینی کننده مهمی برای تولید است و نیز کومین (۱۹۹۸) اظهار کرده که برای کاهش فاصله زبان دریافتی و زبان بیانی در سال‌های پیش از دبستان بهتر است درمان هر دو حوزه مورد توجه قرار گیرد(کومین ۱۹۹۸)،می‌توان با ارزیابی مهارت‌های درکی و تولیدی زبان و بررسی رابطه میان آنها، برنامه ریزی درمانی را در هر دو جنبه به طور همزمان در نظر گرفت. عامل توجیه کننده رابطه درک و تولید، حافظه کوتاه مدت شنیداری است. بدین ترتیب که دریافت اطلاعات شنیداری و برنامه‌ریزی واجی در منطقه بروکا صورت می‌پذیرد که مسئول فرایند تولید گفتار نیز می‌باشد.

البته پردازش درون داد و آموخته‌های قبلی زبان که در حافظه بلند مدت موجود می‌باشد نیز به این امر کمک می‌کند. بنابر این تقویت‌فرایند درک منجر به فعال سازی منطقه بروکا می‌شود که خود می‌تواند در تقویت جنبه‌های تولید گفتار، نیز موثر واقع شود. از این دیدگاه می‌توان موجب ارتقای توان درکی و تولیدی کودکان نشانگان‌داون به طور همزمان شد چرا که بنابر نظر محققین نقایص زبان تولیدی این کودکان ناشی از کاهش فعالیت ارتباطات نورونی می‌باشد (چپمن و رابین، ۲۰۰۰).

در پایان پیشنهاد می‌شود که مشابه این تحقیق در جامعه بزرگتری صورت گیرد تا پس از انجام آزمون‌های غربالی اولیه تعداد نمونه بیشتری بدست آید و متغیرها روی نمونه‌های بیشتری بررسی شود و نیز رابطه زبان دریافتی و زبان بیانی را در حوزه‌های مختلف زبان مثل کلمات و دستور جداگانه بررسی گردد تا با تعیین ارتباطات حوزه‌های مختلف زبانی بتوان برنامه‌های درمانی‌دقیق‌تری طرح ریزی کرد.

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

یادداشت‌ها

1) receptive Language
2)MacArthur Communicative Development Inventories
3) expressive language
4)Test of Language Development – primary :3
5) -picture vocabulary
6) Gramatic understanding
7) Oral Vocabulary
8) Grammatic Completion
9) pair t-test

منابع

اتکینسون، ر، ل، اتکینسون، ر، س، هیلگارد، آ، ۱۳۷۰، زمینه روانشناسی مترجم : دکتر محمد نقی براهنی و دیگران انتشارات رشد ، جلد یک ص ۴۶۶-۴۶۸

جارالهی، خ (۱۳۷۴). جزوه شنوایی اطفال، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

حسن زاده، سعید، مینائی، اصغر (۱۳۷۹). انطباق و هنجاریابی آزمون رشد زبان، پژوهشکده کودکان استثنایی

رابینسون، نانسی، ام، رابینسون، هالبرت، بی(۱۳۷۰). کودک عقب مانده ذهنی ترجمه : فرهاد ماهر، انتشارات آستان قدس رضوی.

روندال، ژان، آ (۱۳۷۳). رشد گفتار در کودک تریزومیک ۲۱، ترجمه : الما داوودیان، مؤسسه انتشارات امیر کبیر، تهران.

کاریزنونی، ن (۱۳۸۰). بررسی مقایسه ای رشد درک نحو در کودکان طبیعی و کودکان نشانگان‌داون ۴ و ۵ ساله عقلی (پایان نامه) دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران.

گوردون، م (۱۳۷۵). کمک به رشد گفتار و زبان کودکان عقب مانده ذهنی تربیت پذیر، ترجمه، احمد به‌پژوه، نشر رویش، ص ۶۷

فریار، ا، رخشان، فریدون (۱۳۷۹). ناتوانایی‌های یادگیری، انتشارات مبنا، ص ۲۰۴.

فوچی د، لس، نورمن، جی (۱۳۸۰). مبانی علم گفتار، ترجمه، رضا نیلی پور و همکاران، تهران، انتشارات سازمان بهزیستی کشور، ص ۲۰۶-۱۹۵.

مشکوة الدینی، م. روش‌های گردآوری و تحلیل گفتار کودکان در بررسی عناصر و ساخت‌های نحوی، مشهد، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی. شماره ۳۴.

Allport , A. Mackay , D. prinz , W. scheerer, E. 1995. Language perception & production, Academic press.1987.

Bates, Elizabeth, Dale. Philip.S., Thlal. Donna.(1995) "Individual Differences and their Implicatin for theories of language" fletcher paul. & Macwhinney Brain. "the handbook of child language" (PP.111 – 146).

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]

Boudrean donna M., Chapman. Robin.S.2000 "the relationship Beetween event representation and linguistic skill in narratives of children & adolescent with down syndrom. JSHR, V:43 , 1146 –1159 october

Chapman. Robin.s. 1995"Language Development in children and adolescents with down syndrom "Paul Fletcher & Brain Macwhinney, the handbook of child language. (PP.657 –658)

Capman.R.S "Seung H.K., sxhwartz S.E, kay Raining Bird.E.2000 "Predicting language production in children & adolescents with down syndrom: the role of comprehention. ISHR. V: 43, 340-350,APRIl..

Miles. S, Rick, m. wisc. Edu/ releases, university communications News releases "study tells new story about down syndrom" 1381/3

Sherman.J kennedykrieger, org/ familyreso/ downsyndrom/ dsspeech. Html, KENNEDY KRIEGER INSTITUTE : DOWN syndrom Guide Articles "speech and language development in children" 1381/3.

Kumin, I. Comprehensive speech & Language treatment for infants. Toddlers and children with down syndrom, John wiley & sons. 1998.

Paul, r. 2001 "Language disorders from infancy through adolescence , Mosby, (PP:120).

Paul. R, 2000 " Putting things in context: literal and discourse approaches to comprehention assessment" , seminars in speech & language. Vol: 21(3).

[Downloaded from joec.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.16826612.1382.3.2.4.8]